

Van de redactie...

Het jaar 2015 is door de FAO uitgeroepen tot het internationale jaar van de bodem. Hierbij zullen velen van ons ongetwijfeld denken aan het belang van een gezonde en vruchtbare bodem voor landbouw en natuur. Echter, overexploitatie van de bodem door conventionele landbouw heeft op veel plaatsen in de wereld geleid tot verlies aan bodemvruchtbaarheid en toename van erosie, soms met verwoestijning tot gevolg. Het actieve herstel van dit soort gedegradeerde landschappen gaat een steeds belangrijkere rol spelen. Voor de VTB vormt dat de reden om op 12 mei een netwerkvond aan dit onderwerp te wijden. U leest hier verderop in deze nieuwsbrief meer over.

Uiteraard staan we ook nog even stil bij de ALV van afgelopen februari, waarbij we een zeer informatieve update kregen van het WNF over de problematiek van illegale handel in wildlife en waarbij ecoloog Patrick Jansen van de WUR inging op de effecten van stroperij op het ecosysteem. Tijdens de ALV gaf het bestuur een presentatie van de uitkomsten van de grote VTB enquête die begin januari onder de leden werd gehouden. In deze nieuwsbrief vind je een korte samenvatting van de resultaten.

Tot slot besteden we aandacht aan de jaarlijkse studiedag die dit jaar begin juni wordt georganiseerd. Deze zal in het teken staan van nieuwe instrumenten en technologieën die worden toegepast in natuurbeheer.

We wensen jullie veel leesplezier!

Wildlife crime en bossen: Terugblik op de ALV 2015

Op 12 februari jl. hield de VTB haar Algemene Leden Vergadering, dit jaar met het inhoudelijke thema "jacht op en handel in wilde dieren en de verregaande effecten hiervan op bomenpopulaties".

Christiaan van der Hoeven (WNF) opende de avond met een presentatie over het "wildlife crime circuit". Hij legde aan de hand van voorbeelden uit hoe complex dit circuit is, en liet zien dat wildlife criminaliteit een van de omvangrijkste vormen van georganiseerde misdaad ter wereld is, naast drugs-handel, wapenhandel en mensenhandel. Tot de oorzaken van de bushmeat crisis en wildlife criminaliteit behoren de lokale vraag naar eiwitrijk voedsel. Handel in bushmeat vormt voor

velen een belangrijke inkomstenbron. Daarnaast speelt de aanleg van wegen een belangrijke rol doordat de toegang tot bosgebieden wordt vergemakkelijkt, ook voor stroopers. De lokale vraag naar bushmeat en de internationale vraag naar wildlife producten zoals ivoor is hoog, vooral vanuit Azië. De handel is zeer lucratief: één neushoornhoorn kan tot zo'n 60.000 dollar opbrengen. Het gebrek aan adequate wetgeving en handhaving, corruptie (zoals omkoping en valse papieren) geen of buitenproportioneel lage straffen en een gebrek aan kennis maken deze handel mogelijk.

"Een neushoornhoorn kan tot zo'n 60.000 dollar opbrengen"

Afhankelijk van de onderliggende oorzaken zijn er verschillende strategieën om de problemen aan te pakken. Zo traint WWF bijvoorbeeld rangers van natuurgebieden om de stroperij te bestrijden. Om de handel tegen te gaan brengen WWF en TRAFFIC de onderliggende netwerken van handelaars in kaart. Dergelijke informatie wordt dan overhandigd aan de desbetreffende overheden. In de praktijk is gebleken dat die aanpak niet voldoende werkt omdat overheden vervolgens weinig met de informatie doen. Daarom werkt WWF op dit moment aan het opzetten van een "Wildlife Justice Commissie". Die commissie brengt op een systematische manier de misdaad in kaart en zal extra druk uitoefenen op overheden om de handel aan te pakken en daders op te sporen en te vervolgen.

Dr. Patrick Jansen, verbonden aan de Resource Ecology groep van Wageningen Universiteit en tevens aan het Smithsonian Tropical Research Institute in Panama, vertelde over de effecten van 'defaunation' op bomenpopulaties. We leven in een wereld waarin steeds minder ruimte is voor wilde dieren. Soorten verdwijnen uit ecosystemen door bejaging en stroperij, door conversie, degradatie en fragmentatie van het ecosysteem, door de komst van invasieve soorten en door de effecten van klimaatverandering. De populaties van het merendeel van de zoogdieren in de tropen nemen af. Veranderingen in diergemeenschappen hebben een cascade effect in het ecosysteem. Allereerst beïnvloeden ze plantengemeenschappen: herbivoren zorgen dat bepaalde plantensoorten gaan overheersen, insectenetende dieren voorkomen dat zaailingen worden aangevreten door insecten, en grote zoogdieren verzamelen en verspreiden nutriënten. Zo'n 90% van de plantensoorten in de tropen is afhankelijk van dieren voor hun reproductie. Als vleeseters verdwijnen ontstaat er een overschot aan prooidieren en dat heeft verschillende effecten op het ecosysteem omdat dieren de groei, reproductie

Column: Verbonden werelden

Door: Charlotte Floors

“O, dat is wel heel wat anders!” krijg ik vaak te horen als ik mensen vertel dat ik bos- en natuurbeheer heb gestudeerd en nu werk aan rampenrisicovermindering bij een humanitaire organisatie. Laatst ontmoette ik echter iemand die werkte voor een bank en na mijn korte uitleg zei: “ja als je het zo uitlegt klinkt het eigenlijk heel logisch”. De hoeveelheid andere reacties geeft mij echter het idee dat de logica van het belang van de natuur voor de mens nog niet echt doordringt. En eerlijk is eerlijk, ik had dat 10 jaar geleden ook minder makkelijk uit kunnen leggen dan dat ik dat nu kan.

In maart was ik in Sendai, Japan, bij de wereldconferentie voor rampenrisicovermindering. Veel mensen die niet thuis zijn in het ‘rampenwereldje’ zullen deze conferentie wellicht niet kennen.

Een collega van de nieuwsbriefredactie vroeg mij bijvoorbeeld al eens of ‘Hyogo’ niet ‘Kyoto’ moest zijn. Gelukkig is het nieuwe 15-jarige raamwerk om rampenrisico te verminderen nu in Sendai vastgesteld. Daarover kan weinig verwarring ontstaan.

Investeren in goed beheer of herstel van ecosystemen om risico op rampen te verminderen bleek voor sommige landen een lastig onderwerp. Het bouwen van een dijk om overstromingen te voorkomen wordt nog vaak gezien als een betere investering – bovendien met een sneller resultaat – dan bijvoorbeeld grootschalig herstel van verdwenen mangrovebos. Terwijl dat bos een buffer tegen storm en erosie biedt, het water filtert én een kraamkamer van leven is. Ook zien veel landen het investeren in ecosystemen als tegenstrijdig met economische belangen. Toch wordt de relatie tussen ecosystemen en rampen erkend in het raamwerk. Ook

klimaatverandering werd onderkend als versterkende factor van bepaalde rampen. Er is dus zeker progressie na de implementatie van het vorige raamwerk. Juist doordat rampen zoveel te maken hebben met ontwikkeling, ecosystemen en klimaatverandering, bleken de onderhandelingen in Sendai een voorproefje op de klimaatonderhandelingen en de ontwikkelingsdoelen later dit jaar. Aangezien de conferentie in Sendai de eerste in het rijtje was dit jaar, leken de aanwezige regeringsdelegaties echter niet meteen hun kruit te willen verschieten. Er staat immers een hoop op het spel.

Ik dacht nog eens terug aan mijn gesprek met de bankmedewerker. Wat zou het mooi zijn als ik in 2016 zou uitleggen wat ik doe aan een willekeurige persoon en vervolgens hoor zeggen: “Ja logisch, die twee werelden zijn direct verbonden, uiteindelijk is de mens direct afhankelijk van de natuur”.

en mortaliteit van planten beïnvloeden. Onderzoek laat zien dat door jacht de verspreiding van plantensoorten verandert. In een ‘leeg bos’ zien we aan de zaailingen dat soorten die door dieren worden verspreid afnemen en soorten die door de wind worden verspreid juist toenemen. Het effect van deze verschuiving kan vervolgens resulteren in minder vastlegging van koolstof in een bos, omdat soorten die door de wind verspreid worden over het algemeen een lagere houtdichtheid hebben dan soorten die door dieren worden verspreid. Het kan ook leiden tot een afname in niet-hout bosproducten omdat soorten die door mensen worden gebruikt vaak afhankelijk zijn van dieren.

"Zo'n 90% van de plantensoorten in de tropen is afhankelijk van dieren voor hun reproductie."

Na het inhoudelijke deel en een lekkere maaltijd werd het huishoudelijk deel van de ALV geopend. Hier werd teruggeblikt op het afgelopen jaar met geslaagde VTB activiteiten zoals het lustrum, de EUTR-netwerkavond, het *Are we on the Right Track* seminar en het lanceren van een nieuwe website. De plannen voor komend jaar werden ook besproken; het

opzetten van kenniskringen (met de kenniskring Indonesië als startpunt), mini-excursies naar bedrijven en een netwerkavond rond bosherstel samen met het WNF. Aan het eind van de avond werd de samenstelling van het bestuur gewijzigd: Charlotte Floors nam afscheid van het bestuur en Lieke Guinee, Dorith Vermunt, Wim Ellenbroek en Nico Smith zijn door de vergadering benoemd als nieuwe bestuursleden. Dorith neemt de rol van secretaris van Charlotte over. Voor meer informatie over de ALV en de hierboven besproken onderwerpen verwijzen wij graag naar de notulen van de ALV die u binnenkort in uw mailbox zult ontvangen!

■ **Dorith Vermunt i.s.m. bestuur en redactie**

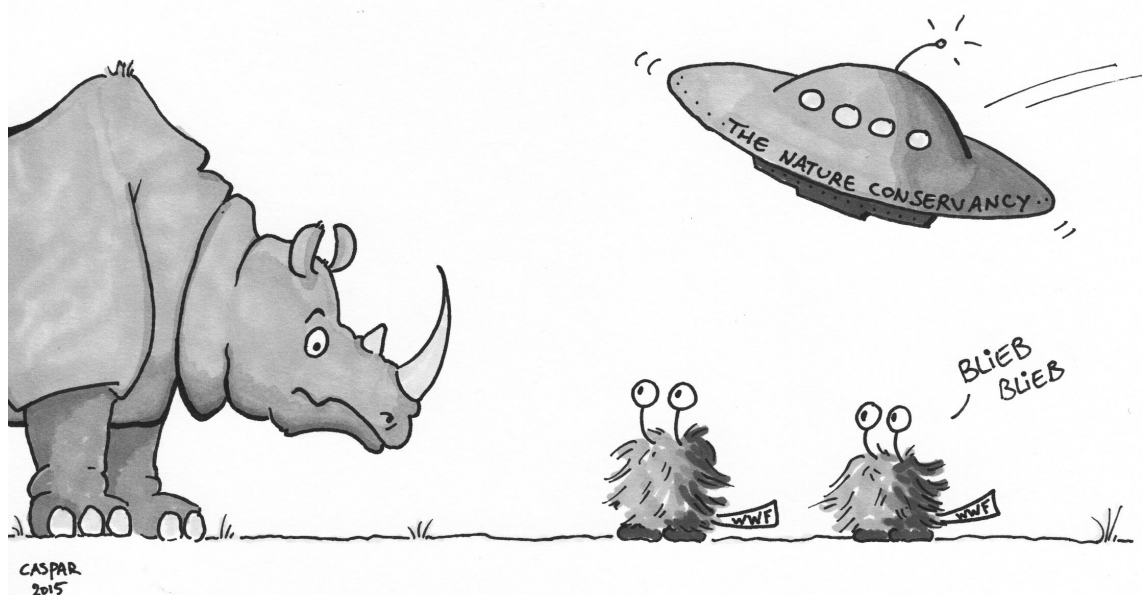
De grote VTB enquête

Omdat het bestuur benieuwd is naar uw mening over de VTB activiteiten en de door de vereniging gebruikte media, is er begin 2015 een enquête gehouden onder de ruim 400 VTB-leden. Deze werd via de listserver rondgestuurd.

Eerst maar wat kengetallen: er waren 74 respondenten met een diverse spreiding; 48 mannen, 23 vrouwen en 1 van niet duidbare sekse. VTB-ers werken verspreid tussen overheid, publieke sector en private sector, sommigen werkloos. 21 respondenten wonen in het buitenland. Ongeveer de helft van de respondenten is vijf of minder jaren lid en 1/3de is al 10 tot 15 jaar lid. Ongeveer een kwart van de respondenten was huidig of voormalig commissie- of bestuurslid. Verder bleek

STEEDS INNOVATIEUERE TECHNOLOGIE IN NATUURBEHEER...

activiteitenbezoek gelimiteerd: de helft van de groep had minder dan eens per jaar of nog nooit een VTB activiteit bezocht. Ook het media-aanbod van de VTB werd beoordeeld. VTB-ers blijken hier overwegend tevreden over, van 1 tot 5 sterren kreeg de website er 3,75, de nieuwsbrief kreeg er 3,8 en de mailinglist bleek bijzonder gewaardeerd met 4,1 sterren. Belangrijke tips voor het media-aanbod gingen over de duidelijke aankondiging van activiteiten en daarnaast het plaatsen van inhoudelijke informatie over tropische bossen op de website.

"Meer van hetzelfde en beter"

VTB Bestuurslid Chris Geerling

Het tweede inhoudelijke gedeelte was gericht op de VTB en haar activiteiten. De VTB als vereniging wordt goed gewaardeerd met 4,1 sterren en de activiteiten specifiek kregen 3,9 van de 5 sterren. Het symposium 'Are we on the right track' en de studiedagen worden hierbij vooral gewaardeerd. Mochten er meer activiteiten worden georganiseerd dan lijkt er het meest behoefte aan netwerkmogelijkheden of borrels.

Er is in de enquête veel gebruik gemaakt van de ruimte om opmerkingen en ideeën te delen. Daar zijn het bestuur en de commissies jullie zeer dankbaar voor. Al met al kunnen we zeggen dat de leden het bestaan, de media en activiteiten van de VTB zeer waardeert. Bestuurslid Chris Geerling vat de wens van de respondenten treffend samen met een 'Meer van hetzelfde en beter'. ■ Peter Zomer

VTB Studiedag 2015: Innovatieve technologie voor natuurbeheer

Ook al zijn er nog twee maanden te gaan, toch is het goed om alvast de vooraankondiging te doen van de VTB studiedag 2015 die op 10 juni georganiseerd zal worden onder de titel: **Technologie voor de Tropen - Een kijkje in de wereld van innovatieve instrumenten voor beheer en behoud van bossen.** Tijdens deze studiedag zullen we een kijkje nemen in de wereld van de technologie om te zien wat er aan tools en technieken beschikbaar is, hoe deze momenteel slim en efficiënt ingezet worden en zullen we brainstormen over de (on)mogelijkheden van de inzet van technologie voor bosbeheer in de tropen. Locatie: Impulse, Futurum (Wageningen-UR gebouwnummer 115), Stippeneng 2, Wageningen.

Technologische vooruitgang is niet aan tropische bossen voorbij gegaan: informatievoorziening, snelheid en interactie met gebruikers vieren hoogtij. De IT heeft toepassingen gevonden in de bosbouw voor inventarisatie, monitoring van groei en track & trace systemen. Ook is er veel aandacht voor het ontwikkelen van toepassingen voor het beschermen van bossen en biodiversiteit. Het opmeten van koolstof opslag, tellen van nesten van primaten en remote-sensing voor registreren van boskap en degradatie zijn hier voorbeelden van. De informatievoorziening en interactie met gebruikers via het

internet heeft ook een grote vlucht genomen. Door dergelijke ontwikkelingen worden deze toepassingen toegankelijker voor lokale bewoners en onderzoekers.

"Interactie met gebruikers via internet heeft een grote vlucht genomen"

Meer informatie en de mogelijkheid tot aanmelden volgen binnenkort op de VTB-website. ■ **De Studiedagcommissie**

Netwerkvond Ecosysteemrestauratie in de tropen: 12 mei a.s.

Herstel van gedegradeerde bodems en ecosystemen wordt meer en meer een speerpunt van nationale en internationale overheden. Miljoenen hectares land wereldwijd zijn ontbost of gedegradéerd en dat heeft geleid tot een dramatisch verlies aan biodiversiteit, verdroging, erosie en het wegvallen van bestaansbronnen voor lokale bewoners. Sinds enkele jaren neemt de interesse toe om dit soort gebieden te herstellen. In 2011 werd door het "Global Partnership on Forest Landscape Restoration" de Bonn Challenge geformuleerd, met als doel het restaureren van 150 miljoen hectare gedegradéerd land in 2020. De Bonn Challenge was eigenlijk geen nieuwe internationale belofte maar meer een praktische uitwerking van bestaande verdragen zoals CBD Aichi doel 15, UNFCCC REDD+ en het Rio+20 doel voor het stoppen van landdegradatie.

In navolging van deze ambitieuze doelen hebben landen als Colombia, Guatemala, Costa Rica, El Salvador, Ethiopië, Uganda, Rwanda en de DR Congo toegezegd om miljoenen hectares land te restaureren door herbebossing, verbeterd landbeheer en slimmere landgebruiksplanning. Ethiopië en de DR Congo hebben zelfs respectievelijk 15 miljoen en 8 miljoen hectare toegezegd. Op de klimaatop in Lima afgelopen jaar presenteerde een groep landen uit Latijns Amerika en

de Cariben hun 'Initiative 20x20', met als doel het restaureren van 20 miljoen hectare gedegradéerd land in 2020. Een ander regionaal initiatief, het Atlantic Forest Restoration Pact, stamt uit 2009 en werkt aan het herstel van 15 miljoen hectare Atlantisch regenbos in Brazilië.

Volgens bioloog en schrijver Edward O. Wilson is ecosystemrestauratie "the means to end the great extinction spasm". Hij voorspelt dat deze eeuw het tijdperk van ecologische restauratie zal zijn.

Dit alles vormt voor de VTB de reden om op dinsdagavond 12 mei een netwerkvond over ecosystemrestauratie in de tropen te organiseren. We willen u allen van harte uitnodigen om bij deze activiteit aanwezig te zijn. Experts op het gebied van ecosystem restauratie vanuit de wetenschap (Wageningen-UR) en NGO sector (WNF en Wetlands International) zullen tijdens deze avond hun ervaringen delen. De avond vindt plaats bij WNF in Zeist en zal rond 17.45 uur starten met een eenvoudige maaltijd. Tussen 18.30 en 21.00 uur zijn er presentaties en discussie, gevolgd door een afsluitende borrel. U kunt zich inschrijven via www.tropischebossen.nl, waar u ook het volledige programma kunt vinden.

■ **De activiteitencommissie**

Wie, Wat, Waar...

► **Netwerkvond Ecosysteemrestauratie in de tropen** – Datum: 12 mei, locatie: WNF, Dribergseweg 10, Zeist. Tijd: 17.45u tot 22.00u

► **Studiedag Technologie voor de Tropen - Een kijkje in innovatieve instrumenten voor beheer en behoud van bossen** – 10 juni. Locatie: Impulse, Futurum (Wageningen-UR gebouwnummer 115), Stippeneng 2, Wageningen.

► Een (Engelstalige) **Summerschool over 'Governing Landscape Restoration: Governance, Restoration, Privatization'** wordt van 14 tot en met 19 juni georganiseerd door de Wageningen School of Social Sciences (WASS, van Wageningen Universiteit) in samenwerking met de Forest and Nature Conservation Policy Group, het Centre for Development Innovation of Wageningen-UR en COMMONLAND. Deze Summerschool is bedoeld voor mensen uit de praktijk, zakenmensen, onderzoekers en promovendi die met dit thema en de uitdagingen van publiek-private 'governance' te maken hebben. Inhoudelijke bijdragen worden verder verzorgd door wetenschappers van CIFOR en van de Universiteiten van Michigan en São Paulo. Zie de listserver voor meer informatie.

Colofon

Adres VTB: postbus 124, 6700 AC, Wageningen; **Website:** www.tropischebossen.nl; **Email:** vereniging@tropischebossen.nl; **Redactie:** Caspar Verwer, Paul Zambon, Henk Lette, Charlotte Floors, Quirine Hakkaart; Simone van Santen de Hoog; **Ontwerp/opmaak:** Saskia Grootemaat, Caspar Verwer; **Email redactie:** vtbnieuws@tropischebossen.nl

De Vereniging Tropische Bossen heeft tot doel het creëren en onderhouden van een professioneel netwerk en het instellen van een dynamisch en effectief platform voor het verzamelen, kanaliseren en uitdragen van kennis en informatie over tropische bossen. Dit wil de vereniging bereiken door het stimuleren en faciliteren van contacten tussen mensen die vanuit verschillende achtergronden en posities geïnteresseerd zijn in duurzaam en maatschappelijk verantwoord beheer van tropische bossen.

Ook schrijven in deze nieuwsbrief? Stuur je stuk of suggesties naar: vtbnieuws@tropischebossen.nl